

Muizeninventarisatie op het eiland Tiengemeten

in het weekend van 09 tot 11 september 2016

**Door de werkgroep zoogdieren
van vereniging Hoekschewaards
Landschap**

Muizeninventarisatie op het natuureiland Tiengemeten in het Haringvliet.
Coördinaten 081-082-083/416

LOCATIE:

Tiengemeten is een eiland in de provincie Zuid-Holland. Het maakt deel uit van de gemeente Korendijk. De naam duidt op de grootte: een gemet is een oude landmaat en omvat ruim 0,4 hectare. Het eiland was bestemd voor akkerbouw,

In 2006 is het eiland door de Vereniging Natuurmonumenten ontwikkeld tot een natuurgebied.

Aan de zuidkant is een gat in de dijk gegraven; een groot deel van het eiland staat nu dagelijks onder invloed van de rivier. Verderop staat het water stil en ontstaat een uitgestrekt moeras. In de oudste polder van het eiland herstelt Natuurmonumenten het oude cultuurlandschap.

Het eiland bestaat uit drie biotopen. Weemoed, weelde en wildernis. Dit jaar hebben wij geïnventariseerd in de middelste van de drie gebieden, “Weelde” Dit gebied is speciaal voor weidevogels, steltlopers en trekvogels.

PLAATS VAN DE VALLEN:

Op de volgende plaatsen zijn in totaal 90 vallen geplaatst.

DOEL VAN HET ONDERZOEK:

Het telkens terugkerende doel van deze inventarisatie is het vaststellen van de duurzame aanwezigheid van noordse woelmuizen (*Microtus oeconomus arvalis*) in het gebied, hun aantal en verspreiding over het eiland.

Tevens wordt gekeken naar welke andere soorten er in dit terrein voorkomen. De noordse woelmuis geniet de hoogste graad van bescherming, zowel landelijk als Europees. Het is de enige endem van Nederland en even zeldzaam als de reuzenpanda of Siberische tijger.

Voor 1990 waren op het eiland Tiengemeten geen andere woelmuizen bekend dan de noordse woelmuis. Helaas hebben andere soorten zoals de veldmuis (*Microtus arvalis*) hun intrede gedaan op het eiland. Dit zorgt voor een voortdurende spanning tussen deze soorten woelmuizen. Krijgt de veldmuis de kans om steeds meer van het eiland te koloniseren? Of weten de omstandigheden op het eiland en de noordse woelmuis verdere uitbreiding te voorkomen? Nader onderzoek blijft daarvoor nodig.

Noordse Woelmuis

VANGST METHODE & BIOTOOP:

In het weekend
09 t/m 11
september 2016
hebben leden
van het

Hoekschewaards Landschap, 90 Longworth en Heslinga muizenvallen geplaatst en gecontroleerd. De gebruikte Longworth en Heslinga vallen worden in heel Nederland gebruikt op dezelfde wijze en met ongeveer hetzelfde lokvoer. De vallen zijn in paren en raaien geplaatst met een minimale onderlinge afstand van ten minste 10 meter.

De vallen zijn op zondag 04 september 2016 neergezet met hooi en lokvoer maar nog niet scherp gezet; dit om de muizen te laten wennen aan de vallen.

De vallen zijn op vrijdagochtend 09 september 2016 op scherp gezet.

Als lokvoer is gebruikt: appel, wortel, gebroken graan en meelwormen.

De 90 vallen stonden verspreid over het terrein in verschillende biotopen, variërend van ruigte vegetatie tot extensief begraast terrein. In het eerste gedeelte zit een gebied dat al ruim een jaar droog staat om de kleine waterteunisbloem te bestrijden.

OMSTANDIGHEDEN:

Het weer tijdens de inventarisatie was zeer goed, soms zelfs te warm. Tijdens deze inventarisatie kwam de thermometer soms tot aan de 30 graden. Gemiddeld lag de temperatuur tussen de 22 en 30 graden overdag en s nachts was het flink fris. Door de eerdere droogte, waren de locaties zeer goed begaanbaar

RESULTATEN:

- ✓ De vallen zijn om de twaalf uur geleegd
- ✓ Begonnen is met een avond lichte
- ✓ Totaal zijn er vier lichten geweest
- ✓ Dit resulteerde in 4 soorten met een totaal van 148 vangsten
- ✓ 37 exemplaren zijn twee of meerdere malen gevangen

Bij een vangst worden de muizen gemeten, gewogen en gemerkt door wat vacht weg te knippen met een klein schaartje. Dit knippen gebeurt bij elke lichte op een andere plaats in de vacht.

DE GEVANGEN SOORTEN ZIJN:

Noordse woelmuis	(<i>Microtus oeconomus arinicola</i>)	met 66 exemplaren.
Veldmuis	(<i>Microtus arvalis</i>)	met 37 exemplaren
Dwergmuis	(<i>Micromys minutus</i>)	met 01 exemplaar
Bosspitsmuis	(<i>Sorex araneus/coronatus</i>)	met 44 exemplaren.

Noordse woelmuis (*Microtus oeconomus arinicola*) en de Veldmuis (*Microtus arvalis*) behoren tot de familie van de woelmuizen. Leden van deze familie zijn planten eters. In Nederland komen 6

soorten voor (waarvan vier in de Hoeksche Waard - HW). Dat zijn de veldmuis (HW), rosse woelmuis (HW), noordse woelmuis (HW), woelrat (HW), ondergrondse woelmuis en aardmuis (nog niet levend aangetoond, wel in braakballen)

Dwergmuis (*Micromys minutus*) behoort tot de familie van de ware muizen. Deze familie zijn alleseters. Zowel planten, zaden, insecten als ander voedsel. Nederland kent 6 soorten (waarvan drie in de Hoeksche Waard - HW). Dat zijn de huismuis (HW), bosmuis (HW), dwergmuis (HW), bruine rat(HW), Zwarte rat en grote bosmuis.

De bosspitsmuis (*Sorex araneus/coronatus*), behoort tot de familie van de spitsmuizen (Soricidae). Deze familie valt weer onder de insecteneters. Deze familie van zeer beweeglijke diertjes met een snelle spijsvertering moet 0,75 tot 1,5 keer hun lichaamsgewicht per etmaal eten en kent in Nederland 6 soorten (waarvan drie, mogelijk vier in de Hoeksche Waard - HW). Dat zijn de huisspitsmuis (HW), dwergspitsmuis (HW), gewone bosspitsmuis (HW) en/of de tweekleurige bosspitsmuis, alleen met DNA met zekerheid te determineren, veldspitsmuis en waterspitsmuis. Zoals gezegd hebben deze muizen veel en vaak voedsel nodig. Vandaar ook de levende meelwormen bij het lokvoer.

CONCLUSIE:

Het lijkt erop dat 2016 weer een goed jaar is voor de noordse woelmuis.

Opvallend is dat alle 49 noordse woelmuizen (weer) gevangen zijn in de gulden roede ruigte aan de zuidkant van het eiland. Terwijl op het gedeelte dat is droog gezet (vanwege de kleine waterteunisbloem) alleen maar veldmuizen zijn gevangen.

De scheiding was bijna met een liniaal te trekken. Ruig en bijna ondoordringbaar = Noordse woelmuis. Droog en begraasd/gemaaid = veldmuis. Zie de onderstaande kaart. Het lijkt erop dat het droogleggen van een voormalig plas/dras gebied gunstig

Nummer 1 gebied van de veldmuis – Nummer 2 gebied noordse woelmuis
uitpakt voor de veldmuis. Dit is een nadeel voor de aanwezige noordse woelmuizen. Het weer onder water zetten van dit gedeelte zou een opmars kunnen stoppen. Al is het maar steeds de winter periode.

Bekend is van de noordse woelmuis dat hij bij afwezigheid van andere woelmuizen, alle biotopen kan en zal bewonen. Ten onrechte is er het beeld ontstaan dat de noordse woelmuis een voorkeur heeft voor nat en moerasachtig biotoop. Hij is hier echter bij het verschijnen van

andere woelmuis soorten naar toe verbannen. En doordat deze soort de flexibiliteit heeft om in een pionierssituatie zich te handhaven, is hij nog niet verdwenen uit ons land.

Ten slotte is de rosse woelmuis (*Myodes glareolus*) (nog) niet op het eiland aanwezig. Elk overtuigend bewijs daarvoor ontbreekt. Dit heeft in ieder geval invloed op de vangst resultaten. Want bij aanwezigheid van de rosse woelmuis is het vangen van andere soorten woelmuizen erg lastig. Dit omdat deze opportunist erg “Trap happy” is, wat inhoudt dat ze gemakkelijk in de val lopen en zich ook laten hervangen.

ADVIES BEHEER:

- Op het huidige beheer valt weinig aan te merken.
- De noordse woelmuis toont aan dat hij zich handhaaft.
- Handhaving van dit beheer op het eiland en regelmatige monitoring zijn wel aan te raden.
- Het eiland Tiengemeten is ongeveer het best gemonitorde gebied van Nederland en Natuurmonumenten. Deze onderzoeken laten zien dat het loont ook rekening te houden met de kleine fauna.
- Mocht de mogelijkheid zich voordoen om op of in de directe omgeving van Tiengemeten eilandjes op te spuiten die permanent omgeven zijn door water en vrij gehouden van teveel bomen, dan biedt dat veel kansen voor vestiging van noordse woelmuis.
- Des te groter de dynamiek des te beter.
- Wel zou ik met klem adviseren om het droog gezette gedeelte weer onder water te zetten. Al is het maar in de winterperiode.

ANDERE ZOOGDIER WAARNEMINGEN :

Tijdens de vangst zelf, waren er nog een aantal hazen en konijnen.

- ❖ De personen die hebben meegewerkt aan deze inventarisatie zijn:
Ron Noordman, Carla Noordman, Herman de Jongh, Ton Havermans, René van Walsem en Merijn van den Hoogenhoff.

- ❖ Hoekschewaards Landschap
September 2016
Tekst: Merijn van den Hoogenhoff
Foto's en kaarten: Google maps / Carla Noordman / Natuurmonumenten / Merijn van den Hoogenhoff